

SKATTEFÖRVALTNINGENS ANVISNING

Bemyndigande
2 § 2 mom. i L om Skatteförvaltningen (237/08)
Giltighetstid
Tills vidare
Mottagare
Skatteförvaltningens enheter

Datum
21.4.2010
Diarienummer
330/349/2010

ÖVERLÅTELSE AV BOLAGSANDEL VID INKOMSTBESKATTNINGEN OCH GÅVOBESKATTNINGEN

Bestämmelser om beräkning av överlåtelsevinst tillämpas vid överlåtelse av bolagsandel i öppet bolag och kommanditbolag samt vid personbeskattningen av bolagsmannen då ett personbolag upplöses. Överlåtelse av en bolagsandel kan leda till skattepåföljder i inkomstbeskattningen men också i gåvobeskattningen, i synnerhet då bolagsandelar ofta överlåts mellan nära anhöriga till ett pris som understiger bolagsandelens gängse värde. Syftet med denna anvisning är att behandla de viktigaste bestämmelserna som reglerar överlåtelse av bolagsandelar samt de principer enligt vilka beloppet av skattepliktig inkomst och gåva beräknas i vissa specialfall. I denna anvisning behandlas inte situationer där bolagsmannen är ett personbolag, aktiebolag eller annat samfund.

För gåvobeskattningens del behandlas i synnerhet fastställandet av det gängse värdet på en bolagsandel i syfte att komplettera Skatteförvaltningens anvisning Värdering av tillgångar i arvs- och gåvobeskattningen (Dnr 746/36/2009). I anvisningen behandlas inte de specialfall som hänför sig till generationsväxlingar. Dessa har behandlats i Skatteförvaltningens anvisning Företagets generationsväxling i beskattningen (Dnr 57/349/2010).

Biträdande direktör Anneli Kukkonen

Överinspektör Ann-Mari Kemell

Verohallinto
Verotuskeskus
PL 325, 00052 VERO
Haapaniemenkatu 4 A, Helsinki

www.vero.fi
puh. (09) 7311 36
faksi (09) 7311 3595
VEROH 0310/w 3.2004

INNEHÅLL

1	Begrepp i samband med personbolag	1
2	Beskattning av överlåtelsevinst eller gåva?	1
3	Överlåtelse av bolagsandel vid inkomstbeskattningen	2
3.1	Bestämmelser om uträkningen av överlåtelsevinst.....	2
3.2	Överlåtelsepriset av en bolagsandel.....	2
3.3	Anskaffningsutgift för en bolagsandel.....	3
3.4	Anskaffningstiden för en bolagsandel.....	4
3.5	Tillägg till överlåtelsevinsten	5
3.5.1	Uträkning av tillägget	5
3.5.2	Uträkning av den slutliga överlåtelsevinsten	6
3.5.3	Tillägg vid överlåtelse av en del av en bolagsandel	7
3.6	Överlåtelsevinst vid överlåtelse av gåvokaraktär	8
4	Avgång från bolaget.....	9
5	Ändringar i bolagsavtalet	10
6	Hur behandlas upplösning av bolag i inkomstbeskattningen av bolagsman?	10
7	Överlåtelse av bolagsandel vid gåvobeskattningen	12
7.1	Gåvoskattepliktigt förvärv	12
7.2	Bolagsandelens gängse värde	12
7.2.1	Jämförelseöverlåtelser	12
7.2.2	Bolagets värde enligt substans- och avkastningsvärde	13
7.2.3	Bolagsandelens värde	13
8	Exempel på olika överlåtelser	16

1 Begrepp i samband med personbolag

Öppna bolag och kommanditbolag är s.k. personbolag där två eller flera personer bedriver näringsverksamhet för ett gemensamt ekonomiskt ändamål. Ett personbolag blir till genom bolagsavtal och parterna kallas för bolagsmän. Bolagsavtal ska i praktiken upprättas skriftligen och under-tecknas för registrering av bolaget, även om registreringen inte har direkt rättsverkan i motsats till t.ex. aktiebolag som blir till först efter att bolaget har registrerats.

I ett öppet bolag är alla bolagsmän ansvariga för bolagets skulder och förpliktelser såsom för sina egna, men i ett kommanditbolag finns det två slag av bolagsmän som har olika rättigheter och förpliktelser, dvs. ansvariga och tysta bolagsmän. Ansvariga bolagsmän svarar för bolagets skulder och förpliktelser så samma sätt som bolagsmännen i ett öppet bolag, medan tysta bolagsmäns ansvar begränsas till den egendomsinsats som anges i bolagsavtalet. En bolagsman i öppet bolag och ansvarig bolagsman i kommanditbolag är ansvarig för de förpliktelser som uppkommit sedan han utträtt ur bolaget, om förpliktelserna har uppstått innan hans utträde ur bolaget har antecknats i handelsregistret. En sådan bolagsman är dock inte ansvarig för sådana förpliktelser som uppkommit innan han utträtt ur bolaget, om borgenären har känt till att bolagsmannen hade lämnat bolaget innan förpliktelserna uppstod. Om en ny bolagsman kommer in i bolaget, blir han ansvarig också för de förpliktelser som bolaget hade redan då bolagsmannen gick in i bolaget.

Bolagsmannens rättigheter och skyldigheter gentemot bolaget bildar en bolagsandel som betraktas som lös egendom hos bolagsmannen. Bolagsmännens inbördes rättigheter och skyldigheter avgörs i första hand på basis av bolagsavtalet, varför bestämmelserna i lagen om öppna bolag och kommanditbolag (nedan ÖKL) tillämpas på t.ex. utdelning av vinst endast ifall bolagsmännen inte har en ömsesidig överenskommelse om vinstutdelningen. En ansvarig bolagsmans andel av företagets vinst avtalas i allmänhet så att den motsvarar en bestämd andel av företagets årliga vinst. Likaså fastställs rätten till företagets tillgångar i allmänhet så att bolagsmännen äger var sin andel av bolaget. En tyst bolagsmans rätt till bolagets tillgångar motsvarar hans egendomsinsats och rätten till bolagets vinst beräknas vanligtvis enligt en ränta som betalas på hans egendomsinsats.

Även om öppna bolag och kommanditbolag privaträttsligt betraktas som samfund, anses de i inkomstbeskattningen vara näringssammanslutningar som inte är särskilt skattskyldiga. Bolagets skattepliktiga inkomster fördelas till bolagsmännen i allmänhet enligt bolagsavtalet och bolagsmännens inkomstandelar beskattas som inkomst. Inkomstandel är således ett begrepp som används i beskattningen som skillnad från vinstandel som avser bolagsmannens rätt till bolagets resultat enligt bokföringen. Eftersom det finns skillnader mellan beskattningen och bokföringen är inkomstandelar i allmänhet inte lika stora som vinstandelar.

Som bolagsmannens skattepliktiga inkomst räknas inte penninguttag eller övriga privatuttag från bolaget, såsom t.ex. uttag av nyttigheter som utgör omsättningstillgångar till privat bruk. Vid överlåtelse av en bolagsandel kan privatuttagen dock påverka beloppet av beskattningsbar inkomst. Penninguttag och övriga privatuttag uppföljs vid bokföringen skilt för varje bolagsman på ett särskilt privatkonto på vilket man bokför även bolagsmannens vinstandelar och investeringar i bolaget. Saldot på privatkontot avser bolagsmannens investeringar i bolaget samt differensen mellan det sammanlagda beloppet av årliga vinstandelar och det sammanlagda beloppet av privatuttag (saldo = investeringar + vinstandelar – privatuttag).

2 Beskattning av överlåtelsevinst eller gåva?

Bolagsandelar kan överlätas vederlagsfritt eller mot vederlag. En vederlagsfri överlåtelse avser i allmänhet gåva och överlåtelse mot vederlag vanligtvis köp där vederlaget utgör pengar. Till överlåtelser mot vederlag hör också byte där överlåtaren får annat vederlag i stället för pengar.

Överlåtelse av en bolagsandel kan i inkomstbeskattningen medföra skattepliktig överlåtelsevinst eller avdragbar överlåtelseförlust endast då det är fråga om köp eller byte eller då överlåtaren annars får förmån med penningvärde till följd av att han överlåter bolagsandelen. Som överlåtelse mot vederlag i inkomstbeskattningen betraktas också sådana överlåtelser utan något bestämt vederlag (t.ex. genom gåvobrev) vid vilka överlåtaren av bolagsandelen de facto befrias från att återbetala de privatuttag som överskrider det sammanlagda beloppet av hans vinstandelar och investeringar i bolaget.

Gåvobeskattningen gäller förvärv där något vederlag inte överhuvudtaget betalas på bolagsandelen eller vederlaget utgör högst $\frac{3}{4}$ av bolagsandelens gängse värde. Eftersom gåvobeskattningen också kan gälla förvärv som delvis sker mot vederlag, kan det bli så att vid överlåtelse/förvärv av en bolagsandel tillämpas både inkomstskattelagen (nedan ISkL) och lagen om skatt på arv och gåva (nedan ArvsskatteL). Totalt vederlagsfria förvärv behandlas i princip endast ur gåvobeskattningens synvinkel.

Värdet av en bolagsandel fastställs i gåvobeskattningen enligt de rättigheter som en ny eller en redan befintlig bolagsman får till bolagets tillgångar och avkastning då en annan bolagsman överlåter sin andel. Bolagsandelens värde är inte direkt beroende av om bolagsmannen befrias från att återbetala alltför stora privatuttag då saldot på bolagsmannens privatkonto är negativt. Överlåtelse och förvärv av bolagsandel betraktas således ur olika perspektiv.

3 Överlåtelse av bolagsandel vid inkomstbeskattningen

3.1 Bestämmelser om uträkningen av överlåtelsevinst

Bestämmelser om uträkningen av överlåtelsevinst finns i 46 och 47 § i ISkL. Vinsten av egendomsöverlåtelse räknas ut enligt ISkL 46 § så att från överlåtelsepriset dras av det sammanlagda beloppet av den icke-avskrivna delen av anskaffningsutgiften för egendomen och utgiften för vinstens förvärvande. Hos fysiska personer utgör det belopp som ska dras av alltid minst 20 procent eller 40 procent om den egendom som ska överlåtas har varit hos överlåtaren i minst 10 års tid. Detta belopp av minimiavdraget kallas i inkomstbeskattningen för presumtiv anskaffningsutgift.

I ISkL 46.4 § finns en bestämmelse om överlåtelse av bolagsandel i öppet bolag och kommanditbolag. Enligt den ska vid uträkning av den vinst som erhållits vid överlåtelse av en bolagsandel till överlåtelsevinsten läggas det belopp varmed bolagsmannens privatuttag sammanlagt har överskridit summan av hans årliga vinstandelar och hans investeringar i bolaget.

I ISkL 47 § finns särskilda bestämmelser om beloppet av anskaffningsutgift som ska dras av från överlåtelsepriset. De gäller exempelvis vederlagsfria förvärv, köp av gåvokaraktär och poster som ska räknas till anskaffningsutgiften. I det följande behandlas uträkningen av överlåtelsevinst genom exempel.

3.2 Överlåtelsepriset av en bolagsandel

Som överlåtelsepris av en bolagsandel betraktas i allmänhet det överlåtelsepris som anges i köpehandlingen. Om man överlåter en bolagsandel genom byte, fastställs överlåtelsepriset på basis av det gängse värdet på de tillgångar som man får vid bytet. Fastställandet av det gängse värdet har behandlats i Skatteförvaltningens anvisning Värdering av tillgångar i arvs- och gåvobeskattningen (Dnr 746/36/2009), som också kan tillämpas i inkomstbeskattningen när man fastställer värdet på enskilda föremål.

En överlåtelse som skett mot gåvobrev eller på annat sätt vederlagsfritt kan betraktas som sådan överlåtelse som avses i inkomstskattelagen om överlåtaren av bolagsandel i verkligheten får för-

mån med penningvärde för sig själv. Då anses den mottagna förmånens värde utgöra överlåtelsepris.

I beskattningspraxis har som överlåtelsepris dock inte betraktats den förmån som bolagsmannen erhållit vid överlåtelse av bolagsandelen i och med att saldot på hans privatkonto varit negativt vid överlåtelseögonblicket och han inte ansetts behöva återbetala de för stora privatuttagen till bolaget. I en sådan situation läggs det negativa saldot på privatkontot till överlåtelsevinsten enligt en specialbestämmelse i ISkL 46.4 §, varför samma belopp inte beaktas på nytt såsom vederlag och således som en post som ökar överlåtelsevinsten.

3.3 Anskaffningsutgift för en bolagsandel

Som anskaffningsutgift för en bolagsandel som man erhållit genom köp eller byte betraktas den köpesumma som betalats för andelen, det gängse värdet på de överlåtna tillgångarna eller ett belopp som annars betraktats som vederlag i beskattningen.

Som anskaffningsutgift för vederlagsfria förvärv betraktas arvs- och gåvobeskattningsvärdet. Anskaffningsutgiften för tillgångar man erhållit som gåva räknas emellertid på basis av gåvogivarens anskaffningsutgift om gåvogivaren överlåter tillgångarna innan ett år har förflutit från gåvan (ISkL 47.1 §). Ägartiden och anskaffningsutgiften för en bolagsandel som man erhållit genom avvittring beräknas från det förvärv som föregick avvittringsförvärvet (ISkL 46.2 §).

Om bolaget har uppstått genom ändring av verksamhetsformen enligt ISkL 24 § så att ett personbolag grundats för att fortsätta en rörelseidkares eller yrkesutövares verksamhet, anses som anskaffningsutgift för bolagsandelen beloppet av rörelseidkarens eller yrkesutövarens bokförda eget kapital vid ändringstidpunkten. Anskaffningsutgiften för en bolagsandel anses vara noll om det egna kapitalet är negativt. Om ISkL 24 § inte kan tillämpas på ändringen av verksamhetsformen, betraktas som anskaffningsutgift för bolagsandel differensen mellan de faktiska investeringarna och skulderna som beräknats enligt de gängse värdena på dessa egendomsposter.

Till anskaffningsutgiften för en bolagsandel räknas också det positiva saldot på bolagsmannens privatkonto, dvs. det belopp som bolagsmannen investerat i bolaget och beloppet av hans vinstandelar, till den del dessa tillsammans överskrider beloppet av hans privatuttag.

HFD 1979 B II 588

Efter att en person sålt sin andel i ett öppet bolag beaktades som anskaffningsutgift vid fastställandet av tillfällig försäljningsvinst startkapitalet och det belopp som han investerat i bolaget såsom icke-utdelad vinstandel.

När man räknar ut anskaffningsutgiften på bolagsandelen (samt tillägget enligt kapitel 3.5) beaktar man saldot på ett privatkonto vid överlåtelseögonblicket och även bolagsmannens andel av vinstmedlen för den innevarande räkenskapsperioden.

HFD 11.4.1995/1576

A hade sålt andelen som tillhört en ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag. Skattenämnden hade vid uträkningen av överlåtelsevinst på egendomen lagt till försäljningspriset på insatsen kommanditbolagets negativa eget kapital vid försäljningstidpunkten. Länsrätten ansåg att de olyfta vinstmedlen kunde beaktas såsom post som ökar på insatsens anskaffningsutgift. Eftersom man inte hade kunnat bevisa att det sammanlagda beloppet av medräknad anskaffningsutgift och utgifter för vinstens förvärvande hade varit större än det belopp som avdragits såsom presumtiv anskaffningsutgift, förkastade länsrätten A:s besvär. Högsta förvaltningsdomstolen, som ansåg att de olyfta vinstmedel som hade influerat ända till insatsens försäljningsdag skulle räknas till försäljningspriset såsom avdrag från det negativa egna kapitalet, upphävde länsrättens beslut och återförvisade ärendet till länsrätten för ny behandling.

Den vinstandel som hör till en bolagsman kan i praktiken konstateras från ett bokslut som man upprättat för den del av räkenskapsperioden som motsvarar överlåtelseögonblicket.

Det negativa saldot på bolagsmannens privatkonto påverkar inte anskaffningsutgiften för bolagsandelen och det dras inte av från köpesumman, annat vederlag eller sådan anskaffningsutgift som fastställts utgående från värdet i arvs- och gåvobeskattningen. Det negativa saldot beaktas såsom tillägg enligt ISkL 46.4 § vid uträkningen av överlåtelsevinst (se kapitel 3.5).

Anskaffningsutgiften för en bolagsandel som ägs av en sådan bolagsman som grundat bolaget (stiftande delägare) fastställs på basis av bolagsmannens investeringar i bolaget samt hans vinstandelar och privatuttag.

HFD 1989 B 531

En ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag hade sålt sin andel av bolaget. Vid uträkningen av den tillfälliga försäljningsvinsten skulle som anskaffningsutgift för andelen beaktas värdet av privat rörelse som bolagsmannen investerat i bolaget, dvs. det investerade startkapitalet minskat med beloppet av privatuttag som han gjort under bolagets verksamhetstid till den del dessa överskred bolagets sammanlagda vinster, till vilka inte skulle ingå vinstandelarna till tysta bolagsmän.

Anskaffningsutgiften för en bolagsandel hos stiftande delägare uppstår så att från det positiva saldot på bolagsmannens privatkonto (investeringar + vinstandelar vid överlåtelse tidpunkten – privatuttag > 0). En stiftande delägars anskaffningsutgift anses vara noll (0) om saldot på privatkontot är negativt.

Exempel 1:

En ansvarig bolagsman som varit med om att grunda ett kommanditbolag hade investerat 20 000 euro i bolaget. Hans vinstandelar uppgick sammanlagt till 500 000 euro och privatuttagen till 550 000 euro. Eftersom saldot på privatkontot var negativt till ett belopp av 30 000 euro, ansågs anskaffningsutgiften för bolagsandelen vara 0. Vid uträkningen av överlåtelsevinst används således den presumtiva anskaffningsutgiften.

Bolagsandelar anses vara icke-utdelbara helheter, varför man inte tillämpar fifu-principen vid överlåtelsen (*"först in först ut"* dvs. den först anskaffade andelen anses vara såld först). När en bolagsandel består av flera bolagsandelar som förvärvats vid olika tidpunkter, ska anskaffningsutgiften dras av i förhållande till de olika förvärven. Som anskaffningsutgift för sådana bolagsandelar som man förvärvat vid olika tidpunkter kan användas för varje proportionell andel antingen den faktiska eller presumtiva anskaffningsutgiften.

HFD 2004:78

År 1984 grundade A och B ett öppet bolag, i vilket vardera bolagsmannens andel var hälften. B överlät sin andel år 1993, varefter det öppna bolaget ombildades till ett kommanditbolag och A blev ensam ansvarig bolagsman. När A sålde sin bolagsandel år 1997, skulle överlåtelsevinsten räknas ut separat så, att en presumtiv anskaffningsutgift om 50 procent tillämpades i fråga om A:s ursprungliga bolagsandel, som han hade haft alltsedan 1984, och den verkliga anskaffningsutgiften tillämpades i fråga om den andra halvan av bolaget, som A hade förvärvat 1993.

3.4 Anskaffningstiden för en bolagsandel

Anskaffningstiden för en bolagsandel som man förvärvat genom köp är i allmänhet den dag köpehandlingen undertecknades. Som anskaffningstiden för en bolagsandel som man fått i arv betraktas arvlåtarens död tid, och om man fått bolagsandelen som gåva den tidpunkt då gåvan gavs. Anskaffningstiden för en bolagsandel som man erhållit vid avvittring av medel som omfattas av avvittringen beräknas från det förvärv som föregick avvittringsförvärvet.

Anskaffningstiden för en stiftande delägars bolagsandel fastställs enligt den dag då bolagsavtalet har undertecknats. Bolagsandelen anses vara förvärvad på underskriftsdagen också då en privat rörelse omvandlats till ett personbolag, även om verksamhetsformen har ändrats enligt kontinuitetsprincipen i 24 § i inkomstskattelagen.

HFD 1995 B 526

A sålde med ett köpebrev daterat 1.11.1991 för 250 000 mk sin bolagsandel av ett öppet bolag som bedrev bilskola. A hade av länsstyrelsen fått tillstånd att bedriva bilskoleverksamhet 10.2.1986 och inlett verksamheten 21.4.1986. Den enskilda rörelsen hade 1.3.1987 ändrats till öppet bolag varvid A med iakttagande av kontinuitetsprincipen för bokföringen hade placerat sin enskilda rörelse inklusive tillgångar och skulder i det öppna bolaget.

Hur länge bolagsandelen hade ägts skulle räknas från grundandet av det öppna bolaget, och inte från det verksamheten hade inletts som enskild rörelse. Det skulle således anses att A hade ägt sin bolagsandel mera än fyra, men mindre än fem år. Som A:s inkomst skulle som tillfällig försäljningsvinst räknas 100 000 mark, då 50 procent drogs av som anskaffningsutgift och den skattepliktiga andelen av överlåtelsevinsten var 80 procent.

Bolagsmannens eventuella tilläggsandel av bolaget anses vara förvärvad enligt allmänna principer exempelvis på den dag köpehandlingen undertecknades eller det ändrade bolagsavtalet undertecknades.

3.5 Tillägg till överlåtelsevinsten

3.5.1 Uträkning av tillägget

Enligt ISKL 46.4 § ska man vid uträkning av den vinst som erhållits vid överlåtelse av en andel lägga till överlåtelsevinsten det belopp, varmed bolagsmannens sammanlagda privatuttag har överskridit summan av hans årliga vinstandelar och hans investeringar i bolaget. Tillägget till överlåtelsevinsten görs efter att den eventuella presumtiva anskaffningsutgiften har dragits av.

Den post som läggs till överlåtelsevinsten räknas ut enligt läget vid överlåtelsen. Tilläggsbeloppet beror på saldot på ett privatkonto vid överlåtelsepunkten och även på bolagsmannens andel av vinstmedlen för den innevarande räkenskapsperioden (se HFD 11.4.1995/1576 i kapitlet 3.3). Bolagsmannens rätt till vinstmedlen minskar således beloppet av eventuellt tillägg.

Om ett personbolag har uppstått så att en privat rörelse har omvandlats till ett personbolag, ska man vid uträkningen av tilläggsbeloppet beakta bolagsmannens privatuttag endast för den tid då verksamhet har bedrivits såsom personbolag. Privatuttag från privatrörelsens tid läggs inte till vinsten från överlåtelse av en bolagsandel.

Eftersom man bokför på bolagsmannens privatkonto även hans andel av bolagets förluster, beaktas förlusternas inverkan på privatkontosaldot innan något tillägg görs. Från det negativa saldot på ett privatkonto dras av de förluster som inte kan täckas med influtna vinstmedel.

Exempel 2:

Kommanditbolaget grundades år 2005. Den ansvariga bolagsmannen A har inte investerat kapital i bolaget. Han överlåter sin bolagsandel år 2010 strax efter att kommanditbolagets räkenskapsperiod har gått ut. A:s privatkonto uppvisar följande:

skatteår	andel av vinsten	andel av förlusten	privatuttag	saldot på privatkonto
2005	+60 000		-60 000	0
2006	+80 000		-100 000	-20 000
2007		-50 000	-20 000	-90 000
2008	+100 000		-80 000	-70 000
2009		-70 000	-30 000	-170 000
2010	+60 000		-40 000	-150 000

I fråga om förlustandelen för år 2009 (70 000 euro) saknas det vinstmedel för att täcka 10 000 euro (70 000 – 60 000). Från det negativa saldot dras således av 10 000 euro, varmed tilläggsbeloppet blir 140 000 euro.

Om det finns ingen uppföljning av privatuttagen per bolagsman, läggs tilläggsbeloppet på basis av bolagets eget kapital, förutsatt att bolagsmannen lägger fram en utredning om de faktiska privatuttagen, vinstandelarna och investeringarna i bolaget. Till bolagsmannens överlåtelsevinst läggs således en sådan andel av bolagets negativa eget kapital som motsvarar bolagsmannens rätt till bolagets tillgångar.

Exempel 3:

A, B och C grundade ett öppet bolag år 1980. Varje bolagsman äger $\frac{1}{3}$ av bolagets tillgångar. År 2010 överlåter A sin bolagsandel till X. Privatuttagen har inte uppföljts skilt för varje bolagsman. Bolagets eget kapital är -240 000 euro. Bolaget har inga förluster som inte skulle kunna täckas med influtna vinstmedel.

Vid uträkningen av vinst från överlåtelse av A:s bolagsandel läggs till överlåtelsevinsten $\frac{1}{3} * 240\,000$ euro = 80 000 euro, förutsatt att A inte lägger fram en utredning om de faktiska privatuttagen, vinstandelarna och kapitalplaceringarna.

3.5.2 Uträkning av den slutliga överlåtelsevinsten

Då överlåtelsevinst från en bolagsandel räknas ut i en situation där saldot på bolagsmannens privatkonto är negativt, betraktas vinsten eller förlusten från överlåtelse av andelen såsom ett slags mellanresultat före tillägget. ”Den egentliga överlåtelsevinsten” får man först efter tillägget. Därför kan bestämmelserna om överlåtelsevinst tillämpas först på överlåtelsevinster som räknats ut till slut. Exempelvis vid generationsväxlingar gäller skattefriheten således även tillägg till överlåtelsevinsten då det finns förutsättningar enligt ISkL 48 §.

Exempel 4:

Delägarna i ett kommanditbolag var en ansvarig och en tyst bolagsman. Den ansvariga bolagsmannen säljer sin andel till ett pris på 20 000 euro. Han är stiftande delägare och har investerat 3 000 euro i bolaget. Dessutom har han haft vinstandelar upp till 250 000 euro och gjort privatuttag upp till 270 000 euro. Bolaget har haft verksamhet i tio år.

Saldot på privatkontot är $3\,000 + 250\,000 - 270\,000 = -17\,000$ euro. Anskaffningsutgift för bolagsandelen är således 0.

Överlåtelsepris	20 000
<u>./. Presumtiv anskaffningsutgift 40 %</u>	<u>8 000</u>
Vinst från överlåtelsen	12 000
<u>Tillägg till vinsten</u>	<u>17 000</u>
<u>Överlåtelsevinst</u>	<u>29 000</u>

Eftersom överlåtelsevinsten räknas ut enligt bestämmelserna om överlåtelsevinst, ska tillägg göras även på överlåtelseförlusten, som efter tillägget kan bli överlåtelsevinst.

Exempel 5:

A har köpt en bolagsandel i ett kommanditbolag för fyra år sedan till ett pris av 10 000 euro. A säljer sin andel vidare till sitt barn B till ett pris på 8 000 euro. A:s privatuttag från bolaget är 5 000 euro större än hans sammanlagda investeringar och vinstandelar. Det är inte fråga om överlåtelse av gåvokarakter.

Överlåtelsepris	8 000
<u>./. Anskaffningsutgift</u>	<u>10 000</u>
Förlust från överlåtelsen	-2 000
<u>Tillägg till förlusten</u>	<u>5 000</u>
<u>Överlåtelsevinst</u>	<u>3 000</u>

3.5.3 Tillägg vid överlåtelse av en del av en bolagsandel

Om en bolagsman överlåter endast en del av sin bolagsandel, läggs av privatuttagen som överskrider vinstandelarna och investeringarna till överlåtelsevinsten det belopp som motsvarar den överlåtna egendomens relativa andel av bolagsmannens bolagsandel före överlåtelsen.

HFD 2005:68

A var enda ansvariga bolagsman i B Kb till 1.9.1999, då C Ab blev den andra ansvariga bolagsmannen i bolaget. Enligt det nya bolagsavtalet utgjorde A:s andel som ansvarig bolagsman 10 procent av bolaget och hans kapitalinsats 10 000 mark. C Ab:s andel i egenskap av ansvarig bolagsman utgjorde 90 % av bolaget och dess kapitalinsats i kommanditbolaget var 800 000 mark. När C Ab blev ansvarig bolagsman i B Kb, fattades ett beslut om att kapitalinsatsen 800 000 mark skulle användas till kvittning av C Ab:s fordringar på B Kb. Eftersom A ur bolaget hade gjort privatuttag, som översteg det sammanlagda beloppet av de årliga vinstandelarna och bolagets investeringar, var B Kb:s eget kapital vid utgången av räkenskapsperioden 1.7.1998 - 30.6.1999 negativt med 994 513 mark. På yrkande av skatteombudet ansåg skatterättsnämnden att A hade överlåtit 90 procent av sin andel och fått en överlåtelsevinst om 888 761 mark för överlåtelsen av bolagsandelen. Förvaltningsdomstolen förkastade A:s besvär om att överlåtelsevinst inte skulle anses ha uppstått. Förvaltningsdomstolen yttrade bland annat att som överlåtelsevinstens belopp i enlighet med den andel som A hade överlåtit skulle fastställas A:s privatuttag till den del som dessa sammanlagt hade överstigit beloppet av A:s vinstandelar och investeringar i bolaget. Högsta förvaltningsdomstolen ändrade inte förvaltningsdomstolens beslut.

Exempel 6:

Delägarna i ett kommanditbolag var en ansvarig och en tyst bolagsman. Den ansvariga bolagsmannen säljer hälften av sin andel till ett belopp av 50 000 euro. Han är stiftande delägare och har investerat 30 000 euro i bolaget. Dessutom har han haft vinstandelar upp till 250 000 euro och gjort privatuttag upp till 300 000 euro. Bolaget har varit verksamt i tio år.

Saldot på privatkontot är $30\,000 + 250\,000 - 300\,000 = -20\,000$ euro. Anskaffningsutgift för bolagsandelen är således 0.

Överlåtelsepris	50 000
<u>./. Presumtiv anskaffningsutgift 40 %</u>	<u>20 000</u>
Vinst från överlåtelsen	30 000
<u>Tillägg till vinsten</u>	<u>10 000</u>
<u>Överlåtelsevinst</u>	<u>40 000</u>

Då bolagsmannen har tidigare överlåtit en del av sin bolagsandel och den relativa andelen av saldot på privatkontot på överlåtelsedagen har lagts till överlåtelsevinsten, ska man göra ett tillägg enligt ISKL 46.4 § vid uträkningen av en senare överlåtelsevinst endast till den del det negativa privatkontosaldot på en senare överlåtelsedag är högre än det tidigare tillagda beloppet.

Om saldot på privatkontot på en senare överlåtelsedag är mindre negativt än det belopp som lagts till vinsten vid den tidigare överlåtelsen, beaktas detta vid uträkningen av den senare överlåtelsevinsten. Att privatkontot uppvisar ett mindre negativt belopp kan i detta fall jämföras med en investering som bolagsmannen gjort, varför något tillägg inte görs vid den senare överlåtelsen.

Exempel 7:

Bolagsmannen A har tidigare sålt hälften av sin bolagsandel och i samband med detta har till hans andel av överlåtelsevinsten lagts 10 000 euro som motsvarar hälften av det dåvarande negativa saldot på privatkontot (saldot -20 000). A säljer senare ännu den andra hälften av sin bolagsandel och saldot på hans privatkonto är -30 000 euro. Till A:s överlåtelsevinst läggs den del av det negativa saldot på privatkontot som inte vid den tidigare överlåtelsen lagts till vinsten. Tilläggsbeloppet är således 20 000 euro.

Om det negativa saldot på privatkontot vid den senare överlåtelsen hade varit 10 000 euro eller mindre, skulle något tillägg inte ha gjorts. Om saldot på A:s privatkonto hade varit exempelvis -4 000 euro vid den senare överlåtelsen, skulle det med 6 000 euro minskade negativa saldot ha betraktats som A:s investering i bolaget vid uträkningen av överlåtelsevinst.

Om bolagsmannen överlåter sin bolagsandel i flera än två partier, görs tillägget alltid på basis av den relativa andelen av saldot på privatkontot vid överlåtelse tidpunkten; detta görs dock till den del andelen av det negativa saldot vid överlåtelse tidpunkten överstiger det sammanlagda beloppet av tidigare tillägg

Exempel 8:

Bolagsmannen A har tidigare sålt hälften av sin bolagsandel och i samband med detta har till hans andel av överlåtelsevinsten lagts 10 000 euro som motsvarar hälften av det dåvarande negativa saldot på hans privatkonto (saldot -20 000). A säljer senare ännu hälften av sin återstående bolagsandel och saldot på hans privatkonto är -30 000 euro.

När man räknar ut det belopp som ska läggas till A:s överlåtelsevinst drar man först av från det negativa saldot det belopp som lagts till vid den föregående överlåtelsen, dvs. 10 000 euro. Det privatkontosaldo som ska beaktas i detta sammanhang är således 20 000 euro (30 000 - 10 000). Av detta belopp läggs hälften till vinsten, dvs. 10 000 euro.

3.6 Överlåtelsevinst vid överlåtelse av gåvokaraktär

I synnerhet vid överlåtelser släktingar emellan eller mellan personer som hör till samma intresse sfär kan det betalda vederlaget vara så litet att överlåtelsen anses vara av gåvokaraktär. En överlåtelse betraktas som gåva om det överenskomna vederlaget utgör högst $\frac{3}{4}$ av det gängse egendomsvärdet (Arvsskattel 18.3 §).

Vid köp av gåvokaraktär delas överlåtelsen mellan det betalda priset och det gängse värdet i en del som överlåtit mot vederlag och en vederlagsfri del (ISkL 47.4 §). Som anskaffningsutgiften för en andel som man överlåtit mot vederlag betraktas den del av anskaffningsutgiften för egendomen som hänför sig till andelen. Till övriga delar lämnas anskaffningsutgiften oavdragen vid beräkningen av överlåtelsevinst.

Exempel 9:

A har köpt en bolagsandel i ett kommanditbolag för fyra år sedan till ett pris av 50 000 euro. A säljer sin andel vidare till sitt barn B till ett pris på 50 000 euro. A:s privatuttag från bolaget är 15 000 euro större än hans sammanlagda investeringar och vinstandelar. Bolagsandelens gängse värde vid försäljningen är 100 000 euro, varmed överlåtelsen anses vara av gåvokaraktär.

Förhållandet mellan det betalda priset och det gängse värdet är $50\,000 / 100\,000 = 50\%$.

Överlåtelsepris	50 000
<u>./. Anskaffningsutgift (50 % av 50 000)</u>	<u>25 000</u>
Vinst från överlåtelsen	25 000

Tillägg till vinsten	15 000
<u>Överlåtelsevinst</u>	<u>40 000</u>

B får en gåva vars värde är 50 000 euro. Gåvoskatten kan lättas med stöd av Arvsskattel. 55 § om B fortsätter med företagsverksamheten och den överlåtna andelen är minst 1/10 av hela bolaget.

4 Avgång från bolaget

När man avgår från bolaget kan det innebära att överlåtelsevinst beskattas hos den avgående bolagsmannen och/eller gåva beskattas hos de bolagsmän vars bolagsandelar blir större på basis av avgången. Avgång från bolaget betraktas som överlåtelse i den avgående bolagsmannens inkomstbeskattning då bolagsmannen har fått förmån med penningvärde till följd av sin avgång. I praktiken kan beskattning av överlåtelsevinsten komma i fråga i situationer där den avgående bolagsmannens privatkontosaldo är negativt och bolagsmannen befrias från att återbetala för stora privatuttag till bolaget. I beskattningspraxis har det belopp av förmån som den avgående bolagsmannen erhållit från bolagsandelen inte uppskattats särskilt, eftersom de för stora privatuttagen omfattas av beskattning av överlåtelsevinst med stöd av ISkL 46.4 1§ såsom tillägg till överlåtelsevinsten.

Exempel 10:

A, B och C grundade det öppna bolaget X för fyra år sedan. Samtliga äger $\frac{1}{3}$ av bolagets tillgångar. A avgår från bolaget och överlåter sin bolagsandel till B och C. B och C betalar ingenting för A:s avgång, men A behöver inte återbetala till bolaget sina för stora privatuttag som uppgår till 50 000 euro (saldot på A:s privatkonto vid avgångstiden är således -50 000 euro). A:s avgång betraktas som överlåtelse vid inkomstbeskattningen eftersom A befriades från att återbetala de för stora privatuttagen tillbaka till bolaget.

A:s överlåtelsevinst:

Överlåtelsepris	0
<u>./. Anskaffningsutgift</u>	<u>0</u>
Vinst från överlåtelsen	0
Tillägg till vinsten	50 000
<u>Överlåtelsevinst</u>	<u>50 000</u>

B:s och C:s bolagsandelar är $\frac{1}{2}$ efter A:s avgång. Båda fick således $\frac{1}{6}$ av bolaget vid överlåtelsen (hälften av $\frac{1}{3}$). Om A är inte släkt med B och C eller har något annat slags nära förhållande, behöver man inte avgöra i beskattningen om B och C har fått en gåva från A.

Om B och C är släkt med A eller på annat sätt närstående, måste man avgöra i beskattningen om B och C fått en gåva från A då han avgick från bolaget. Värdet av den överlåtna bolagsandelen fastställs på basis av de rättigheter som B och C fick till följd av A:s avgång. I denna uppskattning ska man observera även att A samtidigt befriades från att återbetala 50 000 euro till bolaget. Gåvobeskattningen torde således komma i fråga endast om värdet av de bolagsandelar som B och C fick är större än den förmån A fick i och med att han inte behöver återbetala privatuttagen till bolaget.

5 Ändringar i bolagsavtalet

En bolagsmans bolagsandel kan överlåtas också vid ändring av bolagsavtalet utan att bolagsmannen avgår från bolaget. Gamla bolagsmän kan avtala om att t.ex. då en bolagsman gör en ny investering ska bolagsmännens andelar av bolagets tillgångar och/eller avkastning i fortsättningen fördelas på ett annat sätt. Orsaken till ändring av bolagsavtalet kan vara t.ex. att det kommer en ny bolagsman i bolaget.

Vid ändring av bolagsavtalet anses en bolagsandel vara överlåten till den del bolagsmannens rätt till bolagets tillgångar minskar från det tidigare. Eftersom bolagsmannen i en sådan situation i princip inte befrias från att återbetala för stora privatuttag tillbaka till bolaget, kan beskattning av överlåtelsevinsten i allmänhet komma i fråga endast om bolagsmannen överlåter sin bolagsandel mot vederlag.

Exempel 11:

A och B grundade det öppna bolaget X för fyra år sedan. Båda äger $\frac{1}{2}$ av bolagets tillgångar. A:s barn C kommer till bolaget såsom ny bolagsman så att A:s och C:s andelar av bolagets tillgångar blir $\frac{1}{4}$ och B:s andel är fortfarande $\frac{1}{2}$. Saldot på A:s privatkonto är -20 000 euro då bolagsavtalet ändras.

A anses ha gett en gåva till C ($\frac{1}{4}$ av bolaget). A har ingen beskattningsbar överlåtelsevinst, eftersom A genom överlåtelsen inte fått förmån av penningvärde för sig själv. Om C hade betalat till A för sin bolagsandel, skulle överlåtelsen ha behandlats som överlåtelse i inkomstbeskattningen och hälften av det negativa saldot på A:s privatkonto hade lagts till beloppet av överlåtelsevinst (se exempel 6).

6 Hur behandlas upplösning av bolag i inkomstbeskattningen av bolagsman?

Då personbolag upplöses upphör bolaget att existera och bolagets tillgångar samt eventuella skulder fördelas på bolagsmännen på det sätt som de avtalat om. Om det inte finns regler för fördelningen i bolagsavtalet eller annanstans, iakttas ÖKL 6 kap. 2 § enligt vilken man i första hand återbär bolagsmännens återstående insatser och ett eventuellt överskott skiftas enligt de grunder som ska tillämpas när bolagets vinst delas ut. Om bolagets egendom inte räcker till att återbära insatserna till fullt belopp, skiftas egendomen i förhållande till insatsernas storlek. Ett eventuellt underskott skiftas mellan bolagsmännen enligt de grunder som tillämpas vid delning av bolagets förlust.

Upplösningen av bolag behandlas i inkomstbeskattningen av bolagsmän på samma sätt som överlåtelsen av bolagsandel (HFD 2000:71). Bolagets sådana skulder för vilka en bolagsman tar över ansvaret behandlas vid upplösningssituationer på samma sätt som investeringar som bolagsmannen gjort i bolaget. En skuld som man åtagit sig att svara för ökar således anskaffningsutgiften för bolagsandelen då bolagsmannens privatuttag är mindre än det sammanlagda beloppet av bolagsmannens kapitalplaceringar, vinstandelar och skuld som han åtagit sig att svara för. På motsvarande sätt ökar en sådan skuld beloppet av tillägg enligt ISkL 46 § 4 § mom. såsom post som ska jämföras med en investering som bolagsmannen gjort.

Exempel 12:

I kommanditbolaget finns den ansvariga bolagsmannen A och den tysta bolagsmannen B, som bildade bolaget över 10 år sedan. Kommanditbolaget äger en fastighet vars balansvärde är 100 000, eget kapital är -20 000 och skulderna 120 000 euro. Fastighetens gängse värde är 250 000 euro. Det egna kapitalet fördelas så att egendomsinsatsen som bolagsmannen B har investerat är 30 000 euro och saldot på bolagsmannen A:s privatkonto är -50 000 euro.

Kommanditbolaget upplöses och före upplösningen tar A fastigheten som privatuttag ur bolaget. A återbär B dennes egendomsinsats om 30 000 euro. Vid upplösningen tar A över ansvaret för skulden om 120 000 euro.

I bolagets bokföring registreras privatuttaget till balansvärdet, vilket innebär att saldot på A:s privatkonto blir $-50\ 000 - 100\ 000 = -150\ 000$ euro. Kapitalåterbetalningen från A till B kan i detta sammanhang jämföras med A:s investering i bolaget liksom även den skuld om 120 000 euro för vilken A tog ansvaret över. Saldot på A:s privatkonto är således 0 ($-150\ 000 + 30\ 000 + 120\ 000$) då bolaget upplöses. Det blir ingen beskattningsbar överlåtelsevinst för A.

Exempel 13:

I kommanditbolaget finns den ansvariga bolagsmannen A och den tysta bolagsmannen B, som bildade bolaget över 10 år sedan. Kommanditbolaget äger en fastighet vars balansvärde är 100 000, eget kapital är -20 000 och skulderna 120 000 euro. Det egna kapitalet fördelas så att egendomsinsatsen som bolagsmannen B har investerat är 30 000 euro och saldot på bolagsmannen A:s privatkonto är -50 000 euro.

Man tänker upplösa kommanditbolaget och bolaget säljer fastigheten till en utomstående för 250 000 euro. Bolaget får alltså 150 000 i vinst, varav A:s vinstandel är 147 000 euro efter den tysta bolagsmannens vinstandel (10 % på den investerade kapitalet) om 3 000 euro. Saldot på A:s privatkonto blir alltså 97 000 euro ($-50\ 000 + 147\ 000$).

Bolaget återbetalar skulden om 120 000 euro, varefter det återstår 127 000 euro kvar i bolaget ($250\ 000 - 3\ 000 - 120\ 000$). Av detta belopp får B tillbaka sin egendomsinsats 30 000 euro och A får resten, dvs. 97 000 euro. A tar ut sina pengar före upplösningen av bolaget, vilket innebär att saldot på A:s privatkonto blir 0. Det blir ingen beskattningsbar överlåtelsevinst för A.

Då en bolagsman får egendom som utdelning vid upplösningen av bolaget, betraktas som bolagsmannens överlåtelsepris vid beräkningen av överlåtelsevinsten det gängse värdet av de tillgångar som hör till hans utdelning. Om det i utdelningen ingår sådan nyttighet som vid upplösningen värderats till ett högre värde än den vid inkomstbeskattningen oavskrivna anskaffningsutgiften, beaktas det belopp som på denna grund räknats som bolagets inkomst då bolagsmannens överlåtelsevinst räknas ut. I dessa fall kommer värdestegringen på nyttigheten eller återföringen av avskrivningarna att bli beskattad som bolagsmannens inkomstandel, varför ett motsvarande belopp kan dras av från överlåtelsepriset så att samma inkomst inte ska komma med först som inkomstandel och sedan som överlåtelsevinst.

Exempel 14:

I kommanditbolaget finns den ansvariga bolagsmannen A och den tysta bolagsmannen B, som bildade bolaget över 10 år sedan. Då kommanditbolaget upplöses äger bolaget en fastighet vars balansvärde är 100 000, bolagets eget kapital är -20 000 och skulderna 120 000 euro. Fastighetens gängse värde är 250 000 euro. Det egna kapitalet fördelas så att egendomsinsatsen som bolagsmannen B har investerat är 30 000 euro och saldot på bolagsmannen A:s privatkonto är -50 000 euro.

A får fastigheten som utdelning och återbär B dennes egendomsinsats 30 000 euro. A övertar dessutom ansvaret för lånet om 120 000 euro.

I bolagets bokföring har man vid upplösningen bokfört balansvärdet om 100 000 euro som överlåtelsepris för fastigheten, vilket innebär att värdestegringen på fastigheten, dvs. 150 000 euro ($250\ 000 - 100\ 000$) har blivit inkomstförd endast i beskattningen.

Uträkningen av A:s överlåtelsevinst:

Utdelningen (fastigheten 250 000)	250 000
<u>./. Anskaffningsutgiften (-50 000 + 120 000 + 30 000)</u>	<u>100 000</u>
(saldot på privatkontot + övertagandet av ansvaret för skulden som betraktas som kapitalplacering + återbetalningen av insatsen till B)	
Överlåtelsevinsten av fastigheten som kommer att bli beskattad som inkomstandel dras av	150 000
<u>Överlåtelsevinsten</u>	<u>0</u>

Om en motsvarande inkomstföring emellertid har gjorts även i bokföringen, görs inget särskilt avdrag vid uträkningen av överlåtelsevinsten eftersom beloppet som beskattats som inkomst bokförs som inkomstandel på privatkontot och beaktas därigenom som en del av anskaffningsutgiften för bolagsandelen på samma sätt som vid försäljningen av fastigheten (se exempel 13).

7 Överlåtelse av bolagsandel vid gåvobeskattningen

7.1 Gåvoskattepliktigt förvärv

Gåvobeskattningen kan gälla både vederlagsfria förvärv och förvärv mot vederlag. Gåvoskatt ska vanligtvis betalas om egendom övergår utan vederlag till någon annan eller om vederlaget som betalas för egendomen utgör högst $\frac{3}{4}$ av den överlättna egendomens gängse värde. Om det vid överlåtelse av bolagsandel är fråga om generationsväxling, kan man på gåvan ofta tillämpa Arvsskattel 55 §, enligt vilken gåvoskatten lämnas odebiterad i sin helhet om vederlaget överstiger 50 procent av bolagsandelens gängse värde. Då bolagsandel ges i gåva, betalas gåvoskatt alltså vid överlåtelser av gåvokaraktär i allmänhet i sådana fall där det belopp som betalats för bolagsandelen är hälften eller mindre av bolagsandelens gängse värde. Generationsväxling behandlas i Skatteförvaltningens anvisning Företagets generationsväxling i beskattningen, Dnr 57/349/2010.

Beloppet på gåvoskatten räknas ut på grundval av det gängse värdet på egendomen som man fått i gåva, m.a.o. på grundval av det sannolika överlåtelsepriset. I förvärv som sker delvis mot vederlag hänförs beskattningen av gåvan till skillnaden mellan köpesumman och det gängse värdet. Eftersom det belopp som ska betraktas som gåva vid överlåtelse av bolagsandel beror på bolagsandelens gängse värde i det fallet att bolagsandelen ges i gåva eller vid överlåtelser av gåvokaraktär, behandlar vi nedan specialfrågor som har att göra med hur bolagsandelens gängse värde ska bestämmas. Bestämmandet av gängse värde vid gåvobeskattningen behandlas i större omfattning i Skatteförvaltningens anvisning Värdering av tillgångar i arvs- och gåvobeskattningen (Dnr 746/36/2009). I denna anvisning preciserar vi de i den nämnda anvisningen presenterade principer då det gäller bolagsandelens gängse värde.

7.2 Bolagsandelens gängse värde

7.2.1 Jämförelseöverlåtelser

I beskattningen bestäms det gängse värdet, dvs. det sannolika överlåtelsepriset, på grundval av jämförelseöverlåtelser, m.a.o. på grundval av köpesummorna som har betalats eller som ska betalas för motsvarande objekt. Då det gäller bolagsandelar, kommer användningen av jämförelseöverlåtelser nästan aldrig i fråga eftersom bolagsandelarna i allmänhet inte är fritt överlåtbara och några jämförelseöverlåtelser vanligtvis inte skett. Därför räknas bolagsandelens värde vid gåvobeskattningen i regel på grundval av bolagets substans- och avkastningsvärde.

7.2.2 Bolagets värde enligt substans- och avkastningsvärde

Vid värderingen som grundar sig på bolagets substans- och avkastningsvärde används följande räkneregler:

- Substansvärdet fås då skulderna i bolagets alla förvärvskällor subtraheras från tillgångarna i bolagets alla förvärvskällor.
 - Tillgångarna och skulderna värderas till det gängse värdet, som fastställs på grundval av balansvärdet eller andra tillgängliga uppgifter.
 - Om företagets skulder är större än tillgångar, saknar företagets substansvärde (det kalkylerade värdet är noll) och det belopp av skulderna som överstiger tillgångarna beaktas som en faktor som minskar det gängse värdet.
- Vi beräkningen av avkastningsvärdet använder man de rättade resultaten enligt de tre senaste boksluten. Resultaten kapitaliseras i allmänhet med räntesatsen om 15 procent.
 - Om medeltalet av företagets årsresultat blir ett negativt tal, har företaget inget avkastningsvärde (det kalkylerade värdet är noll).
- Om avkastningsvärdet är större än substansvärdet, utgörs det gängse värdet av medeltalet av avkastningsvärdet och substansvärdet.
- Om substansvärdet är större än (eller lika stor som) avkastningsvärdet, utgörs det gängse värdet av substansvärdet.

Då man bestämmer företagets värde, ska man dock alltid beakta både företagets verksamhet och den situation där företagets värde bestäms. Som resultat av värderingen fall för fall kan antingen substansvärdet eller avkastningsvärdet få större vikt vid värderingen av företagets gängse värde. Avkastningsvärdets vikt kan, beroende på företagets bransch eller verksamhetens natur, vara större till exempel då företagets resultat fortsättningsvis är stort och inkomster inte har lämnats kvar i företaget.

Substansvärdets vikt å sin sida är större än i genomsnitt och det gängse värdet kan bestämmas fall för fall enbart på basis av substansvärdet då resultatet som företaget har avkastat väsentligen grundar sig på arbetsinsatsen av en person som utträder ur företagets verksamhet.

7.2.3 Bolagsandelens värde

7.2.3.1 Andel av bolagets värde

Bolagets positiva värde indelas i bolagsandelarnas värden efter att hela bolagets värde har räknats ut. Om bolagets värde är 0, kan bolagsandelarna inte ha något värde. Det sammanlagda värdet på bolagsmännens bolagsandelar kan inte heller vara större än hela bolagets värde.

Bestämmandet av en bolagsandels gängse värde grundar sig a priori på de rätter som bolagsmannen i fråga har till bolagets tillgångar enligt bolagsavtalet. De tysta bolagsmännens rätt till kommanditbolagets tillgångar uppgår i allmänhet endast till ett belopp som motsvarar den egendomsinsats som de investerat i bolaget och de ansvariga bolagsmännens rätter bestäms som proportionella andelar i företagets återstående nettotillgångar.

Som gängse värde av den tysta bolagsmannens bolagsandel betraktas i regel det belopp som han i form av egendomsinsats investerat i bolaget. Värdet av den ansvariga bolagsmannens bolagsandel räknas så att de tysta bolagsmännens egendomsinsatser subtraheras från hela bolagets gängse värde och återstoden divideras i förhållande till de ansvariga bolagsmännens förmögenhetsandelar. I öppna bolag å sin sida räknas en bolagsandels gängse värde så att bolagets gängse värde divideras med bolagsmännens förmögenhetsandelar.

Om bolagsmännen har rätt att vid upplösningen av bolaget få det investerade kapitalet tillbaka innan tillgångarna utdelas enligt de proportionella andelarna, beaktas detta då bolagsmannens bolagsandel värderas. Rätten att få tillbaka de investerade medlen kan basera sig på en uttrycklig

bestämmelse i bolagsavtalet, ÖKL 6 kap. 2 § eller på något annat avtal. Enligt ÖKL 6 kap. 2 § ska bolagets egendom vid skiftet i första hand användas till att återbära bolagsmännens återstående insatser.

Exempel 15:

Ett kommanditbolags substansvärde är 40 000 euro och avkastningsvärde 100 000 euro, varvid bolagets gängse värde blir 70 000 euro ($40\,000 + 100\,000$) / 2; beroende på verksamheten kan viktningen även vara någon annan). Det finns en tyst bolagsman och de ansvariga bolagsmännen A och B i bolaget. Den tysta bolagsmannen har investerat 10 000 euro i bolaget, A har investerat 5 000 euro medan B inte har investerat någonting. Enligt bolagsavtalet har bolagsmännen vid upplösningen av bolaget rätt att få sin kapitalplacering först tillbaka och återstoden fördelas sedan jämnt mellan de ansvariga bolagsmännen.

Det gängse värdet av den tysta bolagsmannens bolagsandel är 10 000 euro.

Värdet av A:s bolagsandel är 5 000 euro större än värdet av B:s bolagsandel eftersom A har 5 000 euro större rätt till bolagets tillgångar. Värdet av A:s bolagsandel är således $(70\,000 - 10\,000 - 5\,000) / 2 + 5\,000 = 32\,500$ euro och värdet av B:s bolagsandel 27 500 euro $((70\,000 - 10\,000 - 5\,000) / 2)$.

Om bolagets substansvärde blir ett negativt tal (skulderna är större än tillgångarna), har företaget inget substansvärde. Som kalkylerat substansvärde betraktas då noll (0).

Exempel 16:

Ett kommanditbolags substansvärde är -10 000 euro och avkastningsvärde 50 000 euro. Det finns en ansvarig och en tyst bolagsman i bolaget. Den tysta bolagsmannens egendomsinsats är 5 000 euro.

Bolagets gängse värde är $(0 + 50\,000) / 2 = 25\,000$ euro, från vilket man subtraherar det belopp varmed skulderna överstiger tillgångarna, dvs. 10 000 euro = 15 000 euro. Efter att den tysta bolagsmannens egendomsinsats har dragits av är värdet av den ansvariga bolagsmannens andel 10 000 euro.

Om bolagsandelarnas gängse värden bestäms i en situation där det inte är meningen att bolagets verksamhet ska fortsätta, baserar sig bolagsandelens gängse värde endast på substansvärdet. Då blir det gängse värdet av både den tysta och den ansvariga bolagsmannens andel 0.

Medan man vid fastställandet av bolagets värde tar i beaktande bolagets avkastningsvärde, är det bolagsmännens rätter till bolagets avkastning som har betydelse vid fastställandet av bolagsandelens värde. När bolagsmännens rätter till bolagets avkastning skiljer sig från deras andelar i bolagets tillgångar, är man tvungen att räkna bolagsandelens gängse värde i två delar; å ena sidan såsom en proportionell andel av bolagets tillgångar och å andra sidan såsom en andel av bolagets avkastningsvärde till den del bolagets substansvärde har höjts på basis av avkastningsvärdet.

Exempel 17:

Ett öppet bolags substansvärde är -10 000 euro och avkastningsvärde 50 000 euro. Bolaget är verksamt inom en sådan bransch att avkastningsvärdet har betydelse vid fastställandet av bolagets värde. Det finns två bolagsmän, A och B, i bolaget och B har rätt till $\frac{1}{2}$ av bolagets tillgångar men enligt sin arbetsinsats får A $\frac{2}{3}$ av bolagets avkastning.

Bolagets gängse värde är $(10\,000 + 50\,000) / 2 = 30\,000$ euro. På basis av företagets avkastningsvärde har företagets värde höjts med 20 000 jämfört med det värde som fastställs enligt substansvärdet (substansvärdet är 10 000). Som gängse värde av A:s bolagsandel

blir hälften av substansvärdet, dvs. 5 000, till vilket man lägger $\frac{2}{3}$ av den värdestegring om 20 000 som avkastningsvärdet medfört, dvs. 13 333 euro. Värdet av A:s andel är således 18 333 euro och resten, dvs. 11 667 euro, utgör värdet av B:s andel.

Om värdet av A:s bolagsandel bestäms i en situation där A överlåter sin bolagsandel till C som fortsätter bolagets verksamhet och om C:s rätt till bolagets tillgångar och avkastning var $\frac{1}{2}$, skulle värdet av bolagsandelen som överläts dock vara (liksom även värdet av den i bolaget stannande B:s bolagsandel) hela bolagets värde dividerad med två, dvs. 15 000. Bolagsandelens värde bestäms alltså i enlighet med hurdana rätter den nya bolagsmannen får.

7.2.3.2 Hur påverkar privatuttag bolagsandelens värde?

Vid överlåtelse av bolagsandelar avtalar de bolagsmän som fortsätter bolagets verksamhet hur bolagets avkastning fördelas mellan dem och hurdana rätter varje bolagsman har till bolagets tillgångar. Värdet av en överlåtten bolagsandel bestäms i enlighet med hurdana rätter de bolagsmän som fortsätter bolagets verksamhet får till bolagets tillgångar och avkastning. I detta sammanhang ska man i praktiken avgöra hur de uttag som den bolagsman som överlåter sin bolagsandel gör inverkar på de bolagsmäns rätter som fortsätter bolagets verksamhet.

Om det för den bolagsman som överlåter sin bolagsandel uppkommer en förpliktelse att återbetala privatuttag till bolaget på grund av bolagsavtalet, annan förbindelse eller på någon annan grund, beaktas detta vid bestämmandet av bolagsandelens värde som en post jämförbart med en fordran. På motsvarande sätt betraktas bolagets/bolagsmännens förbindelse att efter överlåtelsen betala olyfta vinstmedel till bolagsmannen som avstår från sin bolagsandel såsom skuld.

Exempel 18:

Ett kommanditbolags substansvärde är 20 000 euro och avkastningsvärde 50 000 euro. Det finns en ansvarig och en tyst bolagsman i bolaget. Den tysta bolagsmannens egenomsinsats är 8 000 euro. Saldot på den ansvariga bolagsmannens privatkonto är -20 000 euro. Den ansvariga bolagsmannen överlåter sin andel till sitt barn. Bolagsmannen förbinder sig att återbetala 5 000 euro av sina för stora privatuttag till bolaget.

Värdet av bolagsandelen som överläts räknas ut på grundval av bolagets substans- och avkastningsvärde. Substansvärdet är 20 000 + 5 000 eftersom bolagets tillgångar ökade i form av fordringar med 5 000 euro till följd av bolagsmannens förbindelse. Det gängse värdet av bolagsandelen som överläts är $(25\ 000 + 50\ 000) / 2 - 8\ 000 = 29\ 500$ euro.

De privatuttag som en bolagsman som överlåter sin bolagsandel gör kan inverka förutom på de poster som räknas till bolagets tillgångar och skulder även på bolagsandelens värde då den nya bolagsmannens rätter till bolagets tillgångar bestäms på basis av de rätter som bolagsmannen som avstår från sin bolagsandel har. De privatuttag som bolagsmannen som avstår från sin bolagsandel gör minskar bolagsandelens värde till den del den som nya bolagsmannen på grund av den tidigare bolagsmannens privatuttag har en sämre rätt till bolagets tillgångar än de bolagsmän har som stannar i bolaget.

Vid fastställandet av bolagsandelens värde ska man ta i beaktande även de privatuttag som de bolagsmän som stannar i bolaget gör om dessa bolagsmän till exempel på grund av olyfta vinstmedel har en större rätt till bolagets tillgångar än den nya bolagsmannen. Å andra sidan ökar de vinstmedel som bolagsmannen som avstår från sin bolagsandel inte lyft bolagsandelens värde när den nya bolagsmannen har rätt till dessa medel och om medeltalet av de olyfta vinstmedel hos de bolagsmän som stannar kvar i bolaget är mindre än den rätt som bolagsmannen som avstår från sin bolagsandel har till vinstmedlen.

Saldona på bolagsmännens privatkonton har ingen betydelse vid bestämmandet av bolagsandelens värde om man vid överlåtelsen av bolagsandelen exempelvis i det nya bolagsavtalet avtalar om att bolagsmännens rätter till bolagets tillgångar bestäms utan att de tidigare privatuttagen tas i beaktande och att ingen har en större rätt till privatuttag än de andra på basis av tidigare vinstandelar och privatuttag. Då ska de privatuttag som den bolagsman som överlåter sin bolagsandel har gjort och de privatuttag som de bolagsmän som stannar kvar i bolaget har gjort värderas i deras inbördes förhållanden; man kan exempelvis anse att den part som överlåtit sin fordringsrätt vederlagsfritt har gett en gåva till den andra parten (jfr dock exempel 10, där den bolagsman som avstod från sin bolagsandel inte behövde återbetala sina för stora privatuttag till bolaget men där de bolagsandelar som de bolagsmän som stannade kvar i bolaget i detta sammanhang fick hade värde).

Exempel 19:

Det finns två bolagsmän A och B i ett öppet bolag. A har lyft pengar ur bolaget till ett belopp som överstiger med 50 000 euro hans vinstandelar och det kapital han investerat i bolaget (saldot på privatkontot är -50 000). Saldot på B:s privatkonto är -20 000 euro. A överlåter sin bolagsandel till sin son C.

Bolagets gängse värde är enligt avkastnings- och substansvärdet 150 000 euro. Bägge bolagsmännens andel i tillgångarna (och avkastningen) är $\frac{1}{2}$, vilket innebär att vardera bolagsandelens värde skulle vara 75 000 euro. Eftersom C:s rätter bestäms på basis av A:s rätter, är C:s rätt till bolagets tillgångar 30 000 euro mindre än B:s rätt (A:s konto -50 000 och B:s konto -20 000). Värdet av B:s bolagsandel är alltså 30 000 euro större än värdet av den bolagsandel som C får, värdet av den bolagsandel som överlåts är m.a.o. 60 000 euro och värdet av B:s andel 90 000 euro.

Om parterna hade avtalat i det nya bolagsavtalet om att de bolagsmäns rätter till bolagets tillgångar som fortsätter bolagets verksamhet inte bestäms enligt de tidigare privatuttagen och vinstandelarna utan att de båda två skulle ha den andel i bolagets tillgångar som de enligt sina bolagsandelar borde ha i tillgångarna, skulle vardera bolagsandelens gängse värde vara 75 000 euro.

Bolagsmännens privatuttag påverkar inte bolagsandelens gängse värde (på annat sätt än som eventuella fordringar och skulder) när saldona på alla bolagsmäns privatkonton i ett öppet bolag eller saldona på alla ansvariga bolagsmäns privatkonton i ett kommanditbolag är lika negativa eller lika positiva värderade på basis av förhållandet mellan bolagsandelarna eller bolagsmännens avkastningsrätter och den nya bolagsmannens rätter bestäms enligt den bolagsmans rätter som avstår från sin bolagsandel. Saldot på privatkontot påverkar det gängse värdet av en bolagsandel i ett kommanditbolag inte heller då det i bolaget finns endast en ansvarig bolagsman och den ansvariga bolagsmannen eller de tysta bolagsmännen har fått medel från bolaget endast till ett belopp som motsvarar den överenskomna avkastningsprocenten.

8 Exempel på olika överlåtelser

Exempel 20:

Fadern säljer sin andel som ansvarig bolagsman med 5 000 euro till sin dotter. Det finns en tyst bolagsman i bolaget. Den tysta bolagsmannens egendomsinsats är 10 000 euro. Bolagets substansvärde är -20 000 euro och avkastningsvärde 60 000 euro. Saldot på faderns privatkonto är -25 000 euro. Fadern är en stiftande delägare och företaget har varit verksamt över 10 år.

Bolagets gängse värde är enligt substans- och avkastningsvärdet $(20\,000 + 60\,000) / 2 = 40\,000$ euro. Det gängse värdet av den tysta bolagsmannens bolagsandel är 10 000 euro, vilket innebär att det gängse värdet av den bolagsandel som överlåts är 30 000 euro.

Gåvan till dottern:

Bolagsandelens gängse värde	30 000
<u>./. Beloppet som betalats för bolagsandelen</u>	<u>5 000</u>

<u>Gåvan</u>	<u>25 000</u>
--------------	---------------

Gåvoskatten kan lindras enligt Arvsskattel 55 § om dottern fortsätter företagsverksamheten.

Faderns överlåtelsevinst är skattefri enligt ISkL 48 §. Om dottern överlåter bolagsandelen innan fem år gått från köpet, avdras överlåtelsevinsten som inte beskattades hos fadern från anskaffningsutgiften för dotterns bolagsandel då dotterns överlåtelsevinst räknas ut.

Exempel 21:

Det finns två bolagsmän A och B i ett öppet bolag. Vardera bolagsmannens andel är $\frac{1}{2}$ i bolagets tillgångar. Bolagsmännen är stiftande delägare och bolaget har bildats år 1998. År 2006 säljer A hälften av sin andel, dvs. $\frac{1}{4}$, av bolaget till B med 20 000 euro, varefter A:s andel är $\frac{1}{4}$ och B:s $\frac{3}{4}$. År 2009 säljer B hälften av sin andel till sitt barn C för 7 500 euro. Vid överlåtelsepunkten år 2009 är bolagets substansvärde är -50 000 euro och avkastningsvärde 150 000 euro. Saldot på B:s privatkonto är -18 000 euro.

Bolagets gängse värde är $(50\,000 + 150\,000) / 2 = 100\,000$ euro. Värdet av B:s hela andel är således 75 000 euro ($\frac{3}{4}$ av bolagets värde). Av detta överlåter B hälften, dvs. en bolagsandel till ett värde av 37 500 euro.

Gåvan till C:

Bolagsandelens gängse värde	37 500
<u>./. Beloppet som betalats för bolagsandelen</u>	<u>7 500</u>

<u>Gåvan</u>	<u>30 000</u>
--------------	---------------

Gåvoskatten kan lindras enligt Arvsskattel 55 § om C fortsätter företagsverksamheten.

B:s överlåtelsevinstuträkning:

Bolagsandelen som B överlåtit består av både den andel som anskaffades år 1998 då bolaget bildades och den andel som köptes år 2006. Eftersom bolagsandel behandlas som odelbar helhet, ingår det i den andel som nu överlåts till C en andel av de bolagsandelar som anskaffades år 1998 och år 2006. Den bolagsandel som överlåts består således i fråga om $\frac{2}{3}$ av den bolagsandel som förvärvades vid bildandet av bolaget år 1998 och i fråga om $\frac{1}{3}$ av den bolagsandel som köptes år 2006. Vid uträkningen av överlåtelsevinsten ska man ta i beaktande bägge förvärven.

Anskaffningsutgiften för den bolagsandel som B haft sedan bildandet av bolaget är 0 (saldot på privatkontot är negativt), man ska m.a.o. tillämpa den presumtiva anskaffningsutgiften i överlåtelsevinstuträkningen då det gäller $\frac{2}{3}$.

Den i över 10 år ägda andelen ($\frac{2}{3}$) av den överlåtna bolagsandelen vars storlek utgör en hälft

Överlåtelsepriset ($\frac{2}{3} * 7\,500$)	5 000
<u>./. Den presumtiva anskaffningsutgiften 40 % * 5 000</u>	<u>2 000</u>
Vinsten vid överlåtelsen	3 000

Till vinsten läggs ($\frac{2}{3} * \frac{1}{2} * 18\ 000$)	6 000
--	-------

<u>1. överlåtelsevinsten</u>	<u>9 000</u>
------------------------------	--------------

I fråga om den andel som B köpte år 2006 får B dra av den faktiska anskaffningsutgiften. B:s anskaffningsutgift i fråga om andelen om $\frac{1}{3}$ är 20 000 euro, från vilket B vid ett vanligt köp skulle kunna dra av hälften eftersom han sålde hälften av sin bolagsandel. Försäljningen skedde emellertid genom köp av gåvonatur, varför B får dra av från anskaffningsutgiften endast den proportionella andel som bestäms på grundval av förhållandet mellan det betalade priset och det gängse värdet ($7\ 500 / 37\ 500 = 20\ %$). Det belopp som får dras av är alltså $20\ 000 / 2 * 20\ % = 2\ 000$ euro.

Den år 2006 köpta andelen ($\frac{1}{3}$) av den överlåtna bolagsandelen vars storlek utgör en hälft

Överlåtelsepriset ($\frac{1}{3} * 7\ 500$)	2 500
--	-------

<u>./. Andelen av det pris som betalats för bolagsandelen</u>	<u>2 000</u>
---	--------------

Vinsten vid överlåtelsen	500
--------------------------	-----

Till vinsten läggs ($\frac{1}{3} * \frac{1}{2} * 18\ 000$)	3 000
--	-------

<u>2. överlåtelsevinsten</u>	<u>3 500</u>
------------------------------	--------------

Överlåtelsevinsten utgör alltså sammanlagt 12 500 euro (9 000 + 3 500). Av denna summa är 1 överlåtelsevinsten, m.a.o. 9 000 euro, skattefri om villkoren i ISkL 48 § uppfylls.

Exempel 22:

Fadern gav en ansvarig bolagsmans andel vederlagsfritt till sin son i gåva. Det finns en tyst bolagsman i bolaget. Den tysta bolagsmannens egendomsinsats är 1 000 euro. Bolagets gängse värde bestäms på grundval av bolagets substansvärde eftersom bolagets resultat till väsentlig del har baserat sig på faderns arbetsinsats. På basis av substansvärdet är företagets gängse värde 50 000 euro. Saldot på faderns privatkonto är -20 000 euro. Fadern är en stiftande delägare och företaget har varit verksamt över 10 år.

Värdet på bolagsandelen som fadern gav som gåva blir 49 000 euro då man från hela bolagets värde (50 000) drar av den tysta bolagsmannens egendomsinsats (1 000). Sonen får alltså en gåva vars värde uppgår till 49 000 euro. Gåvoskatten kan lindras enligt Arvsskattel 55 § om sonen fortsätter företagsverksamheten.

I och med överlåtelsen behöver fadern inte återbetala de för stora privatuttagen om 20 000 euro till bolaget, varför överlåtelsen som skedde mot gåvobrev betraktas som i inkomstskattelagen avsedd överlåtelse. Faderns överlåtelsevinst är dock skattefri enligt ISkL 48 §. Om sonen överlåter bolagsandelen innan fem år gått från köpet, avdras överlåtelsevinsten som inte beskattas hos fadern (= beloppet på tillägget enligt ISkL 46 § 4 mom., dvs. 20 000 euro) från anskaffningsutgiften för sonens bolagsandel då sonens överlåtelsevinst räknas ut.